

Nr 121.

Av herr **Hage m. fl.**, om ökat anslag till bidrag till skattetyngda kommuner.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, 7:e huvudtiteln (sid. 46), har för budgetåret 1944/45 såsom bidrag till skattetyngda kommuner av Kungl. Maj:t begärts anvisande av ett från 20 miljoner till 16 miljoner kronor nedsatt belopp. Skälet för nämnda nedsättning av anslaget med 4 miljoner kronor från det för innevarande budgetår anvisade beloppet har av finansministern framhållits vara, att ett flertal kommuner, som förut tilldelats skatteutjämning, nu erhållit ett stegrat skatteunderlag, varför skattetrycket för dessa kommuner gått ned på ett sådant sätt, att de kommit under den skattegräns, där skatteutjämningsbidrag upphör att utgå. Ävenså har vägväsendets förstatligande bidragit till denna utveckling.

I och för sig är det ingenting att invända mot ett dylikt resonemang, som går ut ifrån den självklara utgångspunkten, att kommuner, som fått sitt skatteunderlag betydligt utökat och skattesatsen minskad med ett visst belopp — så att de ej längre kunna rubriceras som skattetyngda kommuner — icke längre äro i behov av skatteutjämningsmedel. Men trots detta erkännande kunna undertecknade motionärer ej underlåta att framhålla, att — även efter en sådan nedgång av skatten för en del kommuner som den här omnämnda — det alltjämt kommer att existera ett betydande antal kommuner, som visserligen även de kanske få någon minskning i sin kommunalskatt men vilka alltjämt även efter denna minskning måste komma att dragas med en nettoskatt per skattekrona, som blir synnerligen hög, om de endast komma i åtnjutande av den skatteutjämning, som kan erhållas med det skatteutjämningsbelopp, som föreslagits i den kungl. propositionen.

Undertecknade motionärer vilja från dessa utgångspunkter föra fram den uppfattningen, att det kunnat anses som mycket rimligt, om finansministern — i stället för att i statsverkspropositionen föreslå en minskning av här nämnda skatteutjämningsanslag — i stället reserverat hälften av nämnda belopp, alltså 2 miljoner kronor, för att åstadkomma en bättre skatteutjämning för de allra hårdast skattetyngda kommunerna i landet, vilka säkerligen, som här ovan antytts, alltjämt komma att digna under ett synnerligen hårt skattetryck, även efter den mindre lättnad som för

nämnda kommuner antagligen kommer att uppstå. På detta sätt hade en rimlig nedsättning i nämnda kommuners skattetryck kunnat erhållas men samtidigt någon minskning av anslaget på denna utgiftspost likväl kunnat redovisas inför riksdagen.

Vi skola här nedan prestera några sifferuppgifter för att belysa de påstående, som här ovan gjorts om den allttjämt kvarstående höga skattebelastningen i vissa kommuner, vilken belastning skulle kvarstå, även sedan de här ovan berörda faktorerna i någon mån åstadkommit en minskning av skattesatserna. Nämnda sifferuppgifter komma endast att omfatta några stycken av de hårdast skattebelastade kommunerna i Norrbottens och Västernorrlands län, vilka län som bekant inom sig rymma det största antalet sådana kommuner. Skulle man utsträcka denna undersökning till samtliga hårt skattetyngda kommuner, skulle antagligen tendensen visa sig vara densamma för den större delen av dessa.

Kommuner	Hela kommunala brutto- utdebiteringsbehovet en- ligt 1942 års taxering per skattekrona (taget ur ”Årsbok för Sveriges kommuner 1943”)	Hela kommunala brutto- utdebiteringsbehovet en- ligt 1943 års taxering per skattekrona (enligt notiser i lokalpressen)
<i>Norrbottens län:</i>		
Överkalix	42'70	34'25
Övertorneå	29'11	27'06
Norrfjärden	27'45	26'35
Hietaniemi	30'02	26'35
Tärendö	33'96	26'15
Karl Gustav	37'30	35'42
Korpilombolo	36'25	26'90
Pajala	33'63	28'19
<i>Västernorrlands län:</i>		
Alnö	30'70	24'75

Då de i den sista tabellkolumnen förekommande siffrorna äro delvis hämtade ur tidningsnotiser, kan det möjligen tänkas, att någon oriktig siffra här insmugit sig, men torde nog siffrorna i stort vara riktiga.

Oaktat det här ej varit möjligt att få fram *nettoskattebelastningen* i resp. kommuner — eftersom uppgift saknas å de skatteutjämningsbelopp, som komma att erhållas under innevarande år — giva dock siffrorna vid handen, att för ett flertal nu synnerligen skattetyngda kommuner kommer

nettoskattebelastningen allttjämt att bli synnerligen tryckande, i synnerhet om under ett kommande år skatteunderlaget åter skulle sjunka ner till något för norrlandsförhållanden mera normala inkomstsiffror än dem som framgå av taxeringen under år 1943.

De siffror som här ovan anförts från Norrbottens och Västernorrlands län och som säkerligen även ha sin motsvarighet i en hel del kommuner i andra delar av landet anse motionärerna utgöra ett fullgott motiv för att — liksom skett vid flera föregående riksdagar — åter framföra krav på att riksdagen skall anslå ett tillräckligt skatteutjämningsbelopp, så att de allra hårdast skattetyngda kommunerna må kunna erhålla en sådan skattelindring att skattedragarna i nämnda kommuner kunna få en känsla av att statsmakterna ha något intresse av att tillgodose deras rättmätiga krav på att icke bli tryckta till marken av en orimlig skattetunga.

Då man skall bedöma rättmätigheten i ett sådant krav från de hårdast skattetyngda kommunerna, bör man även kunna erinra därom att i de flesta fall utgöras skattedragarna i dessa kommuner av folk, boende i avlägsna bygder, där som ytterligare olägenheter för befolkningen tillkomma brist på vägar och andra kommunikationer, lång väg till läkare, sjukvård och skolor, brist på samlingslokaler och andra anordningar, som kunna göra livet något innehållsrikare m. m. Det är icke att förvåna sig däröver att alla, som kunna flytta bort från dylika kommuner, giva sig i väg och att nämnda kommuners befolkning undan för undan decimeras. Ytterst sällan finner en arbetsgivare med sitt intresse förenligt att till en sådan skattetyngd kommun förlägga sin företagareverksamhet — vilket även kommit till synes därigenom att i en del kommuner ett flertal industriella företag nedlagts. I tvenne nyligen offentliggjorda utredningar angående Norrland framhålles också att en av orsakerna därtill, att denna landsända icke kunnat draga till sig företagareverksamheten i tillräcklig utsträckning, är det höga skattetrycket, som i stor utsträckning vilar över de norrländska kommunerna. Detsamma kan säkerligen också påstås med avseende på bygder och kommuner i andra delar av landet, där ett sådant skattetryck vilar över medborgarna.

Det som här ovan anförts — ävensom det förhållandet att den i utsikt ställda skatteutjämnningen kan komma att dröja ännu en hel del år — giver undertecknade motionärer anledning att här nedan framföra ett yrkande därom, att riksdagen, utöver vad Kungl. Maj:t under sjunde huvudtiteln föreslagit, nu måtte anslå ytterligare ett belopp av 2 miljoner kronor att användas till ytterligare skatteutjämning till de allra hårdast skattetyngda kommunerna i landet. Vårt yrkande sträcker sig alltså icke alls så långt att vi påyrka en *verklig* och *definitiv* skatteutjämning. Vi inskränka oss till ett långt mindre gående yrkande, nämligen att som ett provisorium — intill dess den i utsikt ställda skatteutjämnningen kan komma att genomföras

— påyrka ett särskilt understöd till de kommuner, som ligga högst uppe i toppen av skatteuttaxeringen. Vid bedömandet av frågan, huru en sådan särskild hjälp till dessa allra hårdast skattetyngda kommuner skall i detalj utformas, ha vi tagit fasta på vad som av statsutskottet anfördes vid 1943 års riksdag vid behandlingen av en motion av ungefärligen samma slag som denna — nämligen att man kunde antaga, att vid ett genomförande av den förut omnämnda planerade skatteutjämningen skulle endast något mindre antal kommuner komma att erhålla en samlad kommunal nettoskattebelastning av mer än 15 kronor per skattekrone. Med utgångspunkt från detta uttalande förefaller det oss, som om det borde anses som ett mycket moderat yrkande, om man kunde som ett provisorium tänka sig en sådan regel för den skatteutjämning, som skulle kunna åstadkommas med användande av de begärda 2 miljonerna, att det bestämdes, att kommun i allmänhet icke skulle få ett högre samlat kommunalt nettoskattetryck än exempelvis 15 à 16 kronor per skattekrone (inklusive landstingsskatt). Säkerligen kan man påstå, att skattedragare i de ej hårt skattetryckta kommunerna skulle anse även en sådan skattesats som allt för hög. Men av skattedragarna i de hårdast skattetyngda kommunerna skulle dock nedpressandet av skatten till en sådan skattesats säkerligen mottagas med en viss tillfredsställelse. Vi ha den uppfattningen, att med en sådan reform kan förenas även den nu tillämpade principen, att den myndighet, som skall utreda och besluta om skatteutjämningsbeloppets storlek, skall ha en kontrollerande befogenhet med avseende på kommunernas utgifter för att förhindra en olämplig tillämpning av skatteutjämningsbestämmelserna.

I det sammanhanget vilja vi även upptaga till behandling ett påstående, som gjordes vid föregående års behandling av den då väckta motionen i denna fråga. Vid nämnda tillfälle framhölls nämligen att ett anslagsgivande med ytterligare 2 miljoner, som då liksom nu påyrkades för att hjälpa de hårdast skattetyngda kommunerna, icke kunde resultera i vad man syftade till, om ej samtidigt riksdagen beslöt vissa ändringar i den författning av år 1927, vari bestämmelser finnas, vilka reglera användandet av skatteutjämningsmedlen. För att undvika en sådan invändning komma vi här nedan att påyrka, att riksdagen måtte — efter förslag från utskottet — besluta om de justeringar av nämnda bestämmelser, som kunna anses erforderliga för att de begärda två miljonerna skola kunna komma till användning för här nämnda ändamål *eller* också att riksdagen måtte — som förut skett med avseende på ett anslag av 500 000 kr., som även finnes anslaget för skatteutjämningsändamål — besluta att nämnda bestämmelser i författningen av år 1927 ej skola utgöra hinder för användande av nämnda 2 miljoner kronor på sådant sätt, att de hårdast skattetyngda kommunerna kunna erhålla skattenedsättning efter de grunder, som här ovan föreslagits.

Slutligen ännu ett påpekande som på ett övertygande sätt talar för att de kommuner, som det här är fråga om, böra hjälpas genom ytterligare anslag för en bättre skatteutjämning. Orsaken till att nämnda kommuner lida av ett orimligt högt skattetryck är främst detta, att antalet skattekronor per invånare är exceptionellt lågt — bland det lägsta i landet. Så upp- går exempelvis för de sämst situerade och fattigaste kommunerna detta antal endast till mellan 2 och 3 skattekronor per invånare. Det är helt naturligt, att med ett så ringa skatteunderlag det samlade bruttoskatte- trycket för resp. kommuner måste bli orimligt högt, då i alla fall även kommuner med ett så ringa skatteunderlag likväl måste taga på sig vissa mer eller mindre obligatoriska utgifter för primärkommun och landsting — vilka utgifter bli ännu högre därigenom att en del av nämnda kommu- ners geografiska yta är sådan, att den måste i viss utsträckning inverka i sådan riktning.

Under hänvisning till samtliga de skäl och synpunkter, som här ovan anförts vilka samtliga tala för att en effektiv hjälp till de hårdast skatte- tyngda kommunerna icke bör ytterligare fördröjas, hemställes alltså,

att riksdagen måtte

dels till Bidrag till skattetyngda kommuner för budget- året 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 18 miljoner kro- nor, d. v. s. 2 miljoner kronor utöver vad som av Kungl. Maj:t föreslagits,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att under år 1944 av anslaget använda ett belopp av högst 2,5 miljoner kronor för beredande av ytterligare understöd åt synnerligen skat- tetyngda kommuner med avvikelser från de i förordningen den 16 december 1927 (nr 462) stadgade grunderna beträffande dylikt understöd, allt med iakttagande av att man söker uppnå en sådan provisorisk skatteutjämning för nämnda kommuner, att kommun — sedan skatteutjämningsmedel erhållits — i allmänhet icke påläggas en högre nettoskatte- belastning (inklusive landstingsskatt) än 15 kronor per skat- tekrona eller det maximibelopp, som riksdagen — på för- slag av resp. utskott och efter skedd utredning — finner lämpligt bestämma.

Stockholm i januari 1944.

Ernst Hage.

A. Gillström

Emil Näsström.

Sven V. Hansson.

C. Fr. Carlström

Nils Olsson.